

AKTUALITĀTES

Izmaiņas kredītu fonda atbalsta piešķiršanas kārtībā lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai

2012. gada 24. augustā stājās spēkā grozījumi MK 2010. gada 20. jūlija noteikumos Nr. 664 „Kārtība, kādā tiek administrēts un uzraudzīts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai, izveidojot kredītu fondu”, kas atbalsta pretendentiem nodrošina pieejamību aizdevumiem ar samazinātu procentu likmi.

Izmaiņas noteikumos paredz diferencēt komisijas maksas procentus par aizdevuma piešķiršanu. Tāpat grozījumi paredz ieviest samazinātu aizdevumu procentu likmi jau noslēgtajos aizdevuma līgumos, iepriekš saskaņojot ar atbalsta pretendentu, tādējādi nepasliktināsies jau noslēgto līgumu nosacījumi.

Kredītu fonds nodrošina kreditresursu pieejamību kredītiestādēm, kā arī samazina kredītņēmēju kredītprocentu maksājumus, ņemot vērā to, ka aizdevumu likmes ir zemākas nekā tirgus likmes. Tāpat kā līdz šim kredītu fonda darbību pārvaldīs valsts akciju sabiedrība „Lauku attīstības fonds”. Aizdevumus piešķir tikai investīciju projektiem, kuru atbilstību administratīvajiem vērtēšanas kritērijiem un publiskā finansējuma saņemšanas nosacījumiem ir novērtējis Lauku atbalsta dienests (LAD).

Uz atbalstu aizdevumiem ar samazinātu procentu likmi var pretendēt vairākos Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) pasākumos – šobrīd kredīta fonda līdzekļi pieejami pasākumā „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)”. **LL**

Sagatavots pēc ZM informācijas

Gaļas parazīts – *Trichinella*

✓Kas ir trihineloze?

Trihineloze ir infekcijas slimība, ko izraisa parazīts. Ar to iespējams inficēties, lietojot uzturā ar parazīta *Trichinella* kāpuriem inficētu, nepietiekami termiski apstrādātu vai svaigu mājas cūkas vai mežcūkas gaļu, kā arī citu pret trihinelozi uzņēmīgu medijamo dzīvnieku gaļu.

Ar *Trichinella* kāpuriem var būt inficēti gan savvaļas dzīvnieki – mežacūkas, lāči, lūši, vilki, lapsas, žurkas u.c. –, gan mājdzīvnieki – cūkas, kaķi, suņi, zirgi u.c. Vesels dzīvnieks parasti inficējas, apēdot cita, ar trihinelozi inficēta, dzīvnieka gaļu.

Trihinelozes klīniskā gaita ir ļoti atšķirīga – no bezsimptomu formas līdz pat ļoti smagai gaitai ar letālu iznākumu. Vieglos saslimšanas gadījumos reti kad iespējams noteikt īsto iemeslu un trihineloze tiek diagnosticēta kā gripa vai kāda cita vīrusu slimība.

✓Kā no tās izvairīties?

Lai izvairītos no saslimšanas ar trihinelozi, uzturā nedrīkst lietot gaļu, kurai nav veikti izmeklējumi trihinellu noteikšanai. Ir svarīgi zināt, ka trihinellu kāpuri, kas ir iekapsulējušies, bojā iet tikai tad, ja gaļu karsē tā, lai temperatūra visās daļās sasniegtu vismaz 71°C un gaļa šādā temperatūrā tiktu apstrādāta aptuveni 2–2,5 stundas.

ŠAJĀ NUMURĀ:

LAUKU ATTĪSTĪBA

- ✓ LEADER iniciatīva lauku teritorijās 2. lpp

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

- ✓ Briseles un Krievijas specializētie atašēji tiekas ar lauksaimniekiem 4. lpp

AUGKOPIBA

- ✓ Nedaudz par izplatītākajām zemeņu slimībām un kaitēkļiem 5. lpp

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

- ✓ Par gada ienākumu deklarāciju 11. lpp

SIA LLKC INFORMĒ

- ✓ Kalendārs ar svarīgākajiem datumiem 10. lpp.
oktobrī

Šobrīd laboratorijā izmeklētājā cūku gaļā (t.sk. mājas cūku) ir diagnosticēts trihinellas veids, kas ir ļoti izturīgs, kā termiski apstrādājot, tā arī saldējot gaļu. Gaļas sāļšana, žāvēšana, kūpināšana vai gatavošana mikroviļņu krāsnī pilnībā neiznīcina trihinellas.

✓Kur veic analīzes?

Šobrīd analīžu savākšanu un veikšanu Latvijā galvenokārt nodrošina Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR”, nodrošinot paraugu pieņemšanu visā Latvijas teritorijā. Pieņemšanas laiku un vietu adreses atrodamas ZM mājaslapā

<http://www.zm.gov.lv/?sadala=2223&id=14385>.

✓Gaļas izmeklēšanu uz trihinelozi var veikt arī atsevišķās kautuvju un slimnīcu laboratorijās

Zemkopības ministrija informē, ka līdz 2013. gada 31. decembrim gaļas izmeklēšanu uz trihinelozi var veikt ne tikai laboratorijās, kas akreditētas atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2005 „Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju kompetences vispārīgās prasības”, bet arī vienojoties ar to kautuvju laboratoriju īpašniekiem, kas šādu akreditācijas procesu ir uzsākuši.

Laboratorijām, kas ir akreditētas, bet neveic izmeklējumus uz trihinelozi, ir iespēja pievienot gaļas izmeklēšanu uz trihinellu klātbūtni ar sagremošanas metodi kā vienu no papildu izmeklēšanas metodēm. Šāda iespēja tiek definēta kā jomas paplašināšana un prasa mazākus finansiālus ieguldījumus nekā jaunas laboratorijas veidošana un akreditēšana. Tas varētu būt izdevīgi tām laboratorijām, kas izvietotas reģionos, kur neatrodas ar laboratoriju nodrošinātas kautuves, tādējādi radot iespēju apkārtnē dzīvojošajiem cūku turētājiem un medniekiem veikt iegūtās gaļas pārbaudi uz trihinellu klātbūtni.

Savukārt slimnīcu laboratorijas, kuru laboratorisko izmeklējumu metodes ir pietuvinātas pārtikas izmeklējumiem un kur tiek veiktas arī analīzes parazītu noteikšanai, ir akreditētas saskaņā ar standartu „Medicīnas laboratorijas. Īpašās prasības kvalitātei un kompetencei”. Lai šādas laboratorijas varētu veikt trihinellu analīzi saskaņā ar Eiropas Savienības regulu prasībām, ir nepieciešama akreditācija atbilstoši šim standartam. **LL**

Sagatavots pēc ZM informācijas

LAUKU ATTĪSTĪBA

LEADER iniciatīva Eiropas Savienības lauku teritorijās

✓LEADER iniciatīvai Eiropas Savienības (ES) lauku teritorijās – vairāk nekā 20 gadu

ES vietējo rīcības grupu (VRG) īstenotos vietējās teritorijas attīstības plānus jeb vietējās attīstības stratēģijas, kas balstītas uz LEADER iniciatīvas vairāk nekā 20 gadu pieredzi, arvien vairāk vērtē kā nozīmīgu instrumentu ES politikas īstenošanai. 2011. gada nogalē Eiropas Komisija rosināja ieviest kopējus noteikumus vietējās attīstības dažādu fondu finansētiem projektiem. Tā ir aizraujoša attīstība, kas nākamajā plānošanas periodā no 2014.–2020. gadam rosinās partnerībām meklēt atbalstu no Eiropas Savienības lauku, reģionālajiem un zivsaimniecības fondiem. Sadarbība starp vietējiem partneriem (pašvaldību, uzņēmējiem un sociāliem partneriem) tiek uzskatīta par galvenās lomas spēlētāju, lai stiprinātu vietējās attīstības stratēģijas un veicinātu vietējās teritorijas attīstību.

LEADER iniciatīva ir balstīta uz vietējās attīstības stratēģijas izstrādi, kas paredzēta vietējā līmeņa – konkrētās lauku teritorijas iedzīvotāju – vajadzību risināšanai, nosakot arī vietējās teritorijas attīstības prioritātes. Vietējās attīstības stratēģijas savienojumā ar pieejamajiem Eiropas Savienības fondiem nodrošinātu VRG visā Eiropas Savienībā ar iespēju noteikt un īstenot attīstības ceļu, kas atspoguļo viņu pašu unikālo vietējo līdzekļu un resursu kombināciju. Izstrādājot un īstenojot vietējās attīstības stratēģiju, tiek celta vietējās teritorijas un tās iedzīvotāju kapacitāte. Būtiski ir nodrošināt iespēju vietējiem iedzīvotājiem iesaistīties vietējās teritorijas

attīstības plānošanā. Balstoties uz veiktajiem izvērtējumiem, ir pierādījumi, kas liecina, ka vietējo iedzīvotāju spēja savstarpēji sadarboties ir veiksmīgs instruments teritorijas sociālekonomiskajai attīstībai.

Dīdzesmit gadu laikā, kopš vietējās rīcības grupas īsteno vietējās attīstības stratēģijas, izmantojot LEADER iniciatīvu, sadarbības loma un ieguvumi, strādājot ar dažādu nozaru un starptautiskiem partneriem, ir ievērojami attīstījušies.

LEADER iniciatīva laikagriežos

Viena no pirmajām Kopienas iniciatīvām bija **LEADER I**, ko Eiropas Komisija pirmo reizi ieviesa 1991. gadā ar mērķi uzlabot lauku teritoriju attīstības potenciālu, stimulējot vietējo iedzīvotāju iniciatīvu, veicinot vietējai attīstībai nepieciešamo prasmju apguvi un izplatot šīs prasmes citās lauku teritorijās. LEADER I iniciatīvas īstenošana Eiropas Savienībā aizsākās ar 217 VRG dažās ES dalībvalstīs. Lai arī notika koncentrēšanās uz „tiklu” veidošanu kā attīstības līdzekli, LEADER pieeja neļāva uzsākt sadarbības projektus. Taču tas neapslāpēja VRG entuziasmu strādāt kopā, un neformālā sadarbība tika nodibināta caur dažādiem tematiskiem tikliem, informācijas un pieredzes apmaiņu. 1994. gadā veiktā aptauja parādīja, ka, lai gan formāla savstarpēja sadarbība netika uzskatīta kā daļa no LEADER pieejas, 25% no VRG bija

iesaistītas dažāda veida savstarpējā sadarbībā. Latvijas teritorijā LEADER I pieeja gan vēl netika īstenota, tās īstenošana aizsākās 2000.–2006. gadā, kad tika īstenota LEADER+ iniciatīva.

Daudzās valstu lauku attīstības programmās tolaik netika ņemtas vērā lauku intereses plašākā mērogā ārpus tradicionāliem lauksaimniecības nozares sektoriem, un to vadībā galvenokārt tika piemērota lejupejoša pieeja.

Tādējādi LEADER sākās eksperimentālā ceļā, vietējā līmenī apvienojot dažādus jautājumus, aktīvus dalībniekus un resursus (īstenojot tā saucamo integrētās attīstības pieeju). Nepieciešamais uzsvārs uz vietējo attīstību tika sasniegts ar VRG palīdzību, kuru veidošanā piedalījās valsts un privātais sektors, kā arī brīvprātīgie, lai pārraudzītu vietējās LEADER programmas īstenošanu.

Pēc LEADER I panākumiem 1994. gadā tika uzsākta **LEADER II** fāze. Līdz 1994. gadam LEADER II (1994–1999) bija attīstījies līdz tā saucamajai vispārējai fāzei, darbojoties gandrīz 1000 VRG, ņemot vērā jauno Ziemeļu dalībvalstu reģionu īpašās vajadzības. Kā daudz lielāka programma LEADER II papildus ietvēra plašāku sadarbību un jauninājumus, un kopā ar tīklu veidošanu paraugprakses apmaiņa kļuva iespējama pāri teritoriālajām un valstu robežām. Šajā periodā tika izveidots arī LEADER eksperimentāls projekts, kas ļāva izmēģināt jaunas idejas.

Leader+ (2000–2006) tika nodibināta 2000. gadā kā viena no četrām iniciatīvām kopā ar *URBAN*, *Interreg* un *EQUAL*, ko finansē ES struktūrfondi, un atšķirībā no *Leader I* un *II*, tā ir pieejama visos lauku rajonos. LEADER+ ir trīs galvenie darbības virzieni un galvenās stratēģiskās jomas, tā ir īpaši vērsta uz partnerību un tīklu veidošanu, lai apmainītos ar pieredzi. Izdevumu atmaksas pieprasīšanas periods noslēdzās 2008. gada beigās. Projektu pieeju daudzveidība parāda lauku attīstības stratēģiju atšķirību un radošo pieeju, kā arī iespēju mācīties un sadarboties gan reģionālā, gan valsts un Eiropas līmenī. Tagad jau kopumā 1153 VRG no vecajām un jaunajām dalībvalstīm īstenoja LEADER+ iniciatīvu savās lauku teritorijās.

LEADER+ tipa pasākumi tikuši pieņemti vairākās jaunajās dalībvalstīs. Ir arī skaidrs, ka jebkurai jaunai lauku attīstības politikai jāietver LEADER metode – īpaši pastiprinātā augšupejošā pieeja, kas sniedz vietējām kopienām noteicošāku lomu to programmu izstrādē un īstenošanā, kas nepieciešamas vietējo prasību apmierināšanai (*Leader+ Magazine: Uzmanības...*, 2005)

✓Savstarpēja sadarbība

Kopš darbības uzsākšanas 1991. gadā LEADER programma ir piedāvājusi ES lauku kopienām metodi vietējo partneru iesaistīšanai teritorijas attīstības virzīšanā. LEADER pieeja ir piesaistījusi lielu interesi ES un ārpus tās robežām. To ir atdarinājuši ārpus saņēmēju loka. LEADER izraisītā interese dažkārt ir ietekmējusi valsts, reģionālās un vietējās pārvaldes iestāžu rīcību un politiskās nostādes ar tās spēju risināt attīstības problēmas ar jaunu partnerību formu un savienojošo darbību palīdzību.

LEADER iniciatīva saved kopā cilvēkus no dažādām teritorijām. Tikšanās ar citām VRG iedrošina radīt jaunas lietas un īstenot jaunas idejas. Iesaistīšanās sadarbībā sniedz vietējiem aktivistiem citu perspektīvu uz to ikdienas darbiem. Viņi var salīdzināt savas problēmas ar tām, kas ir citās lauku teritorijās, un gūst iedvesmu no idejām, kas īstenotas citviet. Ne vienmēr vietējiem iedzīvotājiem nepieciešams radīt jaunas koncepcijas, jo apkārt Eiropai ir daudz labu ideju un projektu, no kuriem mācīties. Ar starpvalstu sadarbību var risināt vietējās teritorijas problēmas, paveikt to, ko VRG viena pati nevar izdarīt.

VRG ir nozīmīgs instruments inovāciju veicināšanai. Protams, vispirms ir būtiski vietējās teritorijas robežās identificēt, kas ir inovācija, ko tā nozīmē vietējai teritorijai, kā vietējā attīstības stratēģija veicina inovācijas un kas ir būtiski, lai radītu inovācijas. Vietējo iedzīvotāju tiklošanās paver jaunas iespējas, kā paveikt labas lietas, arī radot inovācijas, un tam būtu jābūt iekļautam katras VRG darbības plānā.

✓Būtiska loma ir vietējai teritorijai un tās iedzīvotājiem

Kopumā, lai radītu spēcīgu vietējo attīstības stratēģiju, VRG ir labi jāizprot tās darbības teritorija, problēmas, ar ko tā saskaras, un iespējas, kas pastāv, lai tiktu galā ar šīm problēmām. Starpvalstu sadarbība rosina VRG dalīties pieredzē un kopīgi mācīties. Caur šo radošo un dalīto mācību procesu starpvalstu sadarbības projekti var sniegt būtisku vērtību vietējās attīstības stratēģijai. Aktivitāte, produkts vai pakalpojums, kas ir plaši pieejams vienā teritorijā, var būt jaunas iedvesmas avots otrā. Sadarbošanās ar sadarbības partneriem bieži nodrošina iespēju būt aktīvam, intensīvi iesaistīties vietējās attīstības stratēģijā, ārpus tā, ko viena projekta veicinātājs parasti vēlas sasniegt. Dalīšanās pieredzē ar partneriem sadarbības laikā veicina mācīšanos ne tikai no tām aktivitātēm, kas saistītas tieši ar pašu projektu, bet, kopumā, no vietējās attīstības stratēģijas vadīšanas un īstenošanas, kā arī no VRG attīstīšanas metodēm. Lielākā daļa sadarbības projektu koncentrējas uz kopēju aktivitāšu, produktu vai pakalpojumu attīstīšanu, un šī attīstības izmaksu sadalīšana veicina VRG izlietojot piešķirto budžetu daudz efektīvāk. Īstenojot starpvalstu sadarbības projektus, VRG ir iespēja

izvirzīt tādas mērķus, kas citkārt būtu pārāk dārgi, lai tos sasniegtu vienatnē.

VRG apzinās, ka efektīva sadarbība nozīmē ilgtermiņa attiecības, kas tiek attīstītas starp individiem, organizācijām un uzņēmumiem, kas strādā vietējā teritorijā, nevis īstermiņa projekti, kurus partnerība izvēlas īstenot. Vienmēr ir būtiski atcerēties, ka, lai iegūtu pozitīvu ietekmi, sadarbības projekti nevar pastāvēt vieni – tiem ir jābūt cieši saistītiem ar vietējās teritorijas attīstības stratēģiju un vietējās teritorijas iedzīvotājiem.

Papildu informācija

Informāciju par LEADER iniciatīvas ietvaros īsteno tiem projektiem meklējiet informatīvā izdevuma „Lauku Lapa” iepriekšējos numuros.

Papildu informāciju par LEADER iniciatīvu un vietējām rīcības grupām atradīsiet Lauku tīkla mājaslapā <http://www.laukutikls.lv/leader>. **LL**

Sagatavots Valsts Lauku tīkla Sekretariātā

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

Briseles un Krievijas specializētie atašeji tiek ar ZM un lauksaimniecības NVO pārstāvjiem un apmeklē Kurzemes saimniecības

Jau ceturto gadu pēc Zemnieku saeimas iniciatīvas un trešo gadu sadarbībā ar Valsts Lauku tīklu (VLT) un SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) tika organizēts pasākums valsts pārstāvjiem Briselē, lai viņi labāk iepazītos ar situāciju Latvijas laukos, būtiskākajām risināmajām problēmām, kā arī pārliecinātos par pozitīvo pieredzi, apmeklējot progresīvas un atšķirīgos specializācijas virzienos strādājošas saimniecības. Pasākums risinājās divas dienas – 15. un 16. augustā.

☑Tikšanās un diskusijas

Pasākums sākās ar Zemkopības ministrijas, Finanšu ministrijas un Ārlietu ministrijas atašeju (diplomātiskajā pārstāvniecībā speciāli pilnvarotas amatpersonas, kas pilda diplomātisko un konsulāro dienestu atbilstoši Saeimas, attiecīgās nozares ministrijas vai Latvijas Bankas darbības jomai) tikšanos ar lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām, kuru vadīja LR zemkopības ministre Laimdota Straujuma.

Tikšanās laikā atašeji iepazīstināja ar saviem darba uzdevumiem un aktualitātēm, kas šobrīd tiek skatīti Eiropas Komisijā. Zemkopības ministre iezīmēja tuvākos ministrijas plānus saistībā ar tiešajiem platību maksājumiem – ministriju un valdības līmenī turpmākie trīs mēneši būs izšķiroši, lai Latvija nepaliktu pēdējā vietā platībmaksājumu saņemšanā. Zemkopības, Finanšu un Ārlietu ministrijas valsts sekretāru līmenī plāno apmeklēt visas ES dalībvalstis, lai šo valstu ierēdņiem skaidrotu Latvijas situāciju. Ārlietu ministrijas atašejs Anda Catlaka uzteica Latvijas Zemkopības ministrijas darbu, kas veikts, lai panāktu tiešmaksājumu izlīdzināšanu – tas ir koordinēts un precīzi argumentēts. Galvenais arguments – godīgas konkurences nodrošināšana starp ES dalībvalstīm. Arī Finanšu ministrijas atašejs Sofja Ribkina uzsvēra to, ka uzmanība jāpievērš citām dalībvalstīm, kā arī Eiropas Padomes prezidenta birojs ir jauns aktīvs spēlētājs. Eiropā atašeju darbs tiek uztverts Baltijas līmenī – Latvija, Lietuva un Igaunija darbojas vienoti.

Atašeju un lauksaimnieku NVO diskusijā izskanēja lauksaimnieku ierosinājums: iespējamais risks, kas varētu iestāties, atbalstot vai neatbalstot kādu pozīciju,

vajadzētu „iztulkot” saprotamā valodā un informēt par tiem lauksaimniekus, jo viņi reizēm nespēj saprast, kas slēpjas zem sarežģītajiem definējumiem.

☑Svarīgi apzināt praktiski lauksaimnieku vajadzības

Pēc tam specializētie atašeji Briselē lauksaimniecības jomā (dzīvnieku labturība, veterinārija, lauku attīstība, zivsaimniecība, pārtikas drošība, mežsaimniecība), Ārlietu ministrijas un Finanšu ministrijas atašeji, kā arī lauksaimnieku nevalstisko organizāciju pārstāvji devās uz vairākām Kurzemes zemnieku saimniecībām, lai pārliecinātos klātienē par to daudzveidību un attīstību. Tika apmeklētas gaļas un piena lopkopības saimniecības, kā arī piena ražotāju kooperatīvs, ābolu audzētāju ģimenes saimniecība un kaņepju audzētājs. Pasākuma dalībnieki iepazīs arī ar Valsts Stendes graudaugu selekcijas institūta darbu Kurzemes reģionā.

Lauksaimnieku un valsts pārstāvju Briselē darba kārtības prioritāte ir Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reforma pēc 2013. gada, tomēr ikdienas jautājumu risināšana, normatīvo aktu un regulējumu saskaņošana tikpat nozīmīgi ietekmē

saimniekošanas ikdienu. Ir pierādīts, ka pieprasījums pēc pārtikas pasaulē nemitīgi pieaugs un lauksaimniecības nozarei jāklūst produktīvai, lai šo pieprasījumu apmierinātu. Tāpēc diskusijas par lauksaimniecības sektora attīstību nākamajā periodā 2014.–2020. gadā – saasinās ar katru dienu. Darbojoties Eiropas institūcijās un pārstāvējot Latvijas valsts un uzņēmēju intereses, valsts pārstāvju zināšanas un izpratne par ikdienas procesiem saimniecībā ir ļoti nozīmīga. Apzinot praktiski lauksaimnieku vajadzības un izmantojot šo informāciju savā profesionālajā ikdienas darbā Eiropā, atašeji var efektīvāk nodrošināt Latvijas lauksaimnieku interešu aizstāvību un rosināt nepieciešamos pasākumus efektīvai Latvijas lauksaimniecības konkurētspējas attīstībai Eiropas Savienībā. Specializētais atašejs ir diplomātiskajā pārstāvniecībā speciāli pilnvarota amatpersona, kas pilda diplomātisko un konsulāro dienestu atbilstoši Saeimas, attiecīgās nozares ministrijas vai Latvijas Bankas darbības jomai.

✓**Liene Radziņa**, VLT Sekretariāta projektu vadītāja:

– Priecājos, ka Valsts Lauku tīkla Sekretariāts jau trešo gadu līdzdarbojas Zemnieku saeimas iniciatīvā. Šogad sadarbībā ar Zemkopības ministriju noorganizējām tikšanos atašējiem ar lauksaimnieku nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, tajā varēja piedalīties vairāki NVO

pārstāvji, kuri vēlējās iepazīt atašējus, uzzināt viņu darba specifiku, kā arī izteikt savas domas un ierosinājumus. Domāju, ka nākotnē arī šādas tikšanās varētu kļūt par ikgadējā „atašeju brauciena” neatņemamu sastāvdaļu. Pozitīvi, ka atašeji novērtēja iespēju pirms došanās uz Briseli saņemt pozitīvisma lādiņu par to, ka laukos notiek rosība un netrūkst aktīvu cilvēku, kuri vēlas dzīvot un strādāt laukos. Atgriežoties no brauciena, viena no atašējiem sacīja: „Braucot pa šoseju, nekad neuzzināsi, kas notiek tālāk, nobraucot no tās. Laukos redzētais dod stimulu darbam Briselē, jo mēs redzam, ka ir dēļ kā cīnīties un ka mēs neesam Briselē vieni!”

✓**Maira Dzelzkalēja**, Zemnieku saeimas priekšsēdētāja vietniece:

– Šādi braucieni ir vitāli svarīgi, jo, lai mēs varētu godam aizstāvēt savas nacionālās intereses mums ir jāspēj nodrošināt „atgriezenisko saiti”. Mēs nevaram prasīt lai mūsu cilvēki Briselē aizstāv mūsu intereses, nenodrošinot viņiem stipru saikni ar Latviju, saikni ar reāliem ražotājiem, kuru intereses ir ikdienā jāpārstāv. Protams, vienreiz gadā, ir nepietiekami, bet vismaz pirms došanās prom uz Briseli pēc atvaļinājumiem Latvijā ir ļoti labi, ka varam pārrunāt aktuālākās problēmas (šogad – gan zemes politiku, gan tiešmaksājumu un lauku attīstības lietas, kooperācijas nozīmi, gan dažādus specifiskus dzīvnieku labturības un veterināros jautājumus), un mūsu speciālisti sajūt, kurā virzienā domā zemnieki.

Vairāk informācijas par pasākumu VLT mājaslapā www.laukutikls.lv. **LL**

Izmantojot Zemnieku saeimas un VLT Sekretariāta materiālus, sagatavoja **Liene Radziņa, Signe Erdmane un Dace Millere**

AUGKOPIĀ

Nedaudz par izplatītajām zemeņu slimībām un kaitēkļiem

✓**Zemeņu slimības**

Pelēkā puve (ieros. *Botrytis cinerea*) ir viena no izplatītākajām zemeņu slimībām Latvijā. Tās attīstību īpaši labvēlīgi ietekmē paaugstināts mitrums un temperatūra. Parasti līdz ogu ražas perioda vidum zemenēm ir mazi bojājumi, taču pēc tam tie izplatās ļoti strauji. Mitros laika apstākļos infekcijas dēļ ražas zudumi var sasniegt pat 35%. Slimībai ir raksturīga negatavo, kā arī gatavo bojāto ogu pārklāšanās ar pelēku apsarmi.

Zemeņu miltrasa (ieros. *Sphaerotheca macularis*) ir izplatīta lielākajā Eiropas daļā. Vairāk cieš remontantzemes. Slimība bojā lapas, stipras infekcijas gadījumā – arī ziednešus, ziedus un ogas. Bojātās augu daļas pārklājas ar baltu apsarmi. Ogas strauji bojājas.

Zemeņu antraknoze (ieros. *Colletotrichum acutatum* J. H. Simmonds, *C. fragariae* vai *C. gloeosporioide*). Ražas

laikā uz ogām parādās apaļi, ūdeņaini plankumi, uz kuriem vēlāk attīstās oranžsārta sporu masa (rūsganas gļotas). Bojājuma vietā zemeņu sēkliņas kļūst izteikti brūnas, tumšas. Šī slimība ierosina zemeņu ogu puvi, ziedkātu un dažreiz arī sakņu kakla un stīgu bojājumus. Tā ir viena no postīgākajām zemeņu slimībām pasaulē.

Zemeņu lapu baltplankumainība (ieros. *Ramularia tulasnei*) un brūnplankumainība (ieros. *Marssonina potentillae*) biežāk parādās vecos, nolaistos stādījumos.

Zemeņu sakņu un stublāja pamatnes puve (ieros. *G. fragariae*) ir zemeņu stādījumu sliktā stāvokļa, augu nīkuļošanas un ražības pazemināšanās galvenais cēlonis. Slimība izplatīta lielākajā daļā

saimniecību, tā ir sastopama visos Latvijas reģionos. Augu atpalikšana augumā sāk izpausties pirmajā ražošanas gadā, ar katru gadu slimojošo augu daudzums un bojājumu apjoms palielinās. Slimie augi neaiziet strauji bojā, bet tie ir vārgi un veido sīkas ogas. Ieņēmīgām šķirnēm ir vērojama masveida augu nīkuļošana un atmiršana.

Zemeņu sakņu un stublāja pamatnes puves attīstību un izplatīšanos stādījumos visticamāk ir veicinājusi Latvijā plaši lietotā prakse stādot jaunu stādījumu ierīkošanai ņemt no ražošanai paredzētiem laukiem, strikti nenodot stādu audzēšanu no ogu ražošanas. Tā kā slimība stādījumā izplatās un tās bojājumu apjoms palielinās ar katru nākamo audzēšanas gadu, tad risinājums varētu būt arī zemeņu audzēšana īsāku laiku (1–2 ražas gadi) un sertificēta stādāmā materiāla audzēšanas sistēmas ieviešana.

Verticilārā vīte (ieros. *Verticillium dahlia*) ir postīga zemeņu slimība, kas konstatēta trešdaļā saimniecību. Ja pama slimus (vīstus) augus, tie ir jāizrok un jāiznīcina. Tajā vietā zemeses vairs nevar audzēt, jo slimība saglabājas augsnē 7 un vairāk gadu. Saimniekaugu loks ir plašs – vairāk nekā 200 savvaļas un kultūraugu sugu, kas nodrošina ilgstošu slimības saglabāšanos. Slimība ir postīga ražojošiem augiem, bet tā var stipri bojāt zemeses jau pirmajā audzēšanas gadā.

Ogu puves (ieros. *Rhizopus spp.*) izraisa ogu bojāšanos pēc novākšanas to uzglabāšanas laikā.

Rhizopus spp. ierosinātā puve reizēm parādās uz gatavām ogām īsi pirms to vākšanas vai uzglabāšanas laikā. Inficētās zemeņu ogas pakāpeniski atkrāsojas, kļūst gaiši brūnas, un uz tām veidojas tumšs, zilganpelēks micēlijs. Bojātās ogas ātri kļūst mikstas un šķīst, no tām izdalās sula. Patogēns ir ļoti izplatīts, un nav novērota tā specializācija pēc saimniekaugu.

Sēnes *Penicillium sp.*, *Mucor sp.* u.c. ir sekundāri patogēni, kas attīstās uz jau bojātām ogām vai ogām, kuras ir pargatavojušās. Sēņu izplatības ierobežošana ir īpaši nozīmīga, ja vēlas ogas saglabāt pēc iespējas ilgāk svaigā veidā un transportēt.

☑Zemeņu kaitēkļi

Aveņu un zemeņu ziedu smecernieks

(*Anthonomus rubi*) jeb ziedu dūrējs var iznīcināt pat 50–60% ražas. Pieaugušie īpatņi lapās un ziedpumpuros izgauž sīkus caurumiņus. Vislielāko postu šis kaitēklis nodara zemeņu ziedēšanas laikā – mātīte dēj pa vienai olai ziedpumpurā, pēc tam izgauž ziedpumpura kātiņu, tas aizlūst un vēlāk nokrīt. Kāpurs turpat pumpurā iekūņojas. Smecernieks ir sevišķi postīgs agros un siltos pavasaros. Tā atbaidīšanai var lietot svaigus skuju miltus, īsi pirms ziedēšanas apputinot ar tiem zemeņu cerus.

Zemeņu ērce (*Phytonemus pallidus*) gadā attīsta 4 vai 5 paaudzes. Jāsargās to ievazāt dārzā, jo pēc tam to iznīcināt ir praktiski neiespējami. Akaricīdu smidzināšana nav efektīva, jo zemeņu ērces ātri kļūst imūnas pret pesticīdiem, bet to dabiskie ienaidnieki tiks iznīcināti. Kaitēkļa nodarīto bojājumu pazīmes – kroklas lapiņas, jaunām lapiņām nokaltuši gali, ceri mazražīgi un izkaltuši. Ērci pašu var ieraudzīt tikai ar lupu uz jaunajām lapiņām. Augiem pavājinās ziemcietība. Zemeņu raža var samazināties par 50%. Lai sekmīgi ierobežotu zemeņu ērces attīstību, svarīga ir stādījuma vietas izvēle un kopšana.

Zemeņu nematodes (*Aphelenchoides fragaris*) ir sīki velteniskie tārpi. Bojājumu pazīmes – augi kropļi, ar tieviem lapu kātiņiem, bez apmatojuma, ar šaurām, nevienādām lapiņām, jaunās lapas ir sārtas, vecās – tumšas, slikti veidojas ziedneši, ziedkāti resni, saplacināti, reizēm saauguši (daļa pazīmju līdzīgas zemeņu ērces bojājumu pazīmēm). Slimie augi ir jāiznīcina, no tiem nedrīkst ņemt stādus. Ražojošā stādījumā šo kaitēkli ķīmiski apkarot nevar.

Mazāk bīstami kaitēkļi, ko parasti izdodas ierobežot ar agrotehniskiem paņēmieniem, ir zemeņu zāglapsene, zemeņu lapgrauzis, zaļā dārza blakts, zemenāju skrejvabole, kailgliemeži, putu cikāde, sprakšķu kāpuri, maijvaboļu kāpuri, zemesvēži.

☑Augu aizsardzības pasākumi

Jau plānojot veidot zemeņu stādījumu, ir jāņem vērā galvenie priekšnoteikumi veselīga zemeņu lauka ierīkošanai, kas arī būs par pamatu labas ražas ieguvei. Svarīgākie noteikumi ir veselīga stādāmā materiāla lietošana un atbilstošu šķirņu, kā arī audzēšanas tehnoloģiju izvēle.

Profilaktiskie pasākumi sākas ar dažādu faktoru kopumu, izvēloties zemeņu audzēšanai atbilstošu vietu, kur ir iepriekš ievērota pareiza augmaiņa, kā arī jau pirms stādījumu ierīkošanas veikti nezāļu ierobežošanas pasākumi.

Vērā jāņem vēlmais rindu virziens (sekmē vēja piekļūšanu augiem un ātrāku liekā mitruma – rasas un lietus pilienu – nožāvēšanu), samazināta mitruma uzturēšana virszemes slānī, pilinātāju un mulčas lietošana. Gaisa apmaiņai svarīga ir augu optimālā biežība – augu skaits platībā, arī lapu masa, kas ir atkarīga no slāpekļa mēslojuma lietošanas. Ražas novākšanas laikā ir rūpīgi jāsavāc bojātās ogas un jānodrošina novāktās produkcijas atdzesēšana. Augmaiņas, augsnes apstrādes, mēslošanas un augu aizsardzības faktoru mijiedarbība veido profilaktisko pasākumu kopu, kas samazina nepieciešamību novērst nelabvēlīgus apstākļus vai apkarot kaitīgos organismus.

Bioloģiskie un fitosanitārie pasākumi ietver bojāto ogu un citu augu daļu tūlītēju izvākšanu no stādījuma, lapu nopļaušanu un savākšanu uzreiz pēc ražas

novākšanas (bioloģiskajās saimniecībās tas ir arī ekonomiski ieteicamākais risinājums). Nelielās platībās iesaka arī dažādus paņēmienus kaitīgo organismu ierobežošanai, piemēram, smecernieku nopurināšanu un savākšanu, kā arī bojāto pumpuru savākšanu.

Ir daudz ieteikumu augiem kaitīgo organismu atbaidīšanai un apkarošanai, piemēram, skuju miltu, pelnu, dažādu augu un vielu uzlējumu izmantošana, vēlamo kaimiņaugu (samteņu, klinģerīšu, sīpolu) audzēšana, stādu karsēšana.

Mājas apstākļos stādāmo materiālu no ērcēm un nematodēm var atbrīvot ar termoterapiju: stādus uz 13–15 minūtēm iegremdē karstā (46–48 °C) ūdenī, kura temperatūras svārstības nedrīkst pārsniegt 0,5 °C. Pēc karsēšanas stādus strauji atdzesē 10–15 °C ūdenī 15–20 minūtes. Lietojot bioloģiskos augu aizsardzības līdzekļus, ogu raža palielinās pat par 20%, taču videi draudzīgu biopreparātu lietošana ir relatīvi dārga un prasa no audzētāja gan zināšanas, gan prognozēšanas spējas.

Izmantojot zemenēs dažādus plēsēj kukaiņus, parasti nav konstatēts tāds pat efekts, kā lietojot tos pret savā būtībā tādiem pašiem kaitēkļiem kā citos kultūraugos.

Zemenēs pret pelēko puvi un citām slimībām no biopreparātiem pret slimībām lieto *Trihoderminu* – 50 l/ha, 4–6 reizes sezonā, kā arī preparātus *Bio* – 1, 2, 3, 4 un 5.

Pret smecernieku lieto biopreparātus *Fitoekol IF* vai *Eko-Fit* (0,5 – 1,0%), bet tie nav tik efektīvi kā ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi.

Bez tam vēl lieto citus preparātus, piemēram, pirms ziedēšanas *Biomikss* (deva 1 ēdamkarote uz augu), kas palīdz optimizēt slāpekļa normu, mikroelementu Zn, B, J un Mn pieejamību, kā arī samazināt pelēkās puves, plankumainību un vītes kaitīgumu.

Pret smecernieku un mazāk bīstamajiem zemeņu kaitēkļiem smidzina insekticīdus *Fastaku* – 0,2 l/ha (2 ml/10 l ūdens uz 100 m²) vai *Deci 2.5 e.k.* – 0,4 l/ha (4 ml/10 litriem uz 100 m²), *Kestac 50 e.k.* (10–15 ml/10 l ūdens) pirms ziedēšanas.

Pret ērcēm un miltrasu lieto sēra preparātu *Tiovit 80 d.g.* 0,3% koncentrācijā – 3 l/ha.

Pret pelēko puvi profilaktiski ne vēlāk kā nedēļu pirms ogu ražas sākšanās un pēc ražas laika beigām tiek veikts smidzinājums ar fungicīdu *Svičs 62.5 d.g.* 0,1% koncentrācijā, deva 1 kg/ha, vai ar preparātu *Signum* – 1,8 kg/ha.

Pirmo smidzinājumu veic profilaktiski zemeņu ziedēšanas sākumā, apstrādi atkārtoti pēc 10–14 dienām. Efektīvai zemeņu aizsardzībai no pelēkās puves ieteicams lietot preparātu *Rovral Aqua Flo* sistēmā ar citiem fungicīdiem, piemēram, *Signum d.g.* sekojoši: kad 10% ziedu atvērušies, veic apstrādi ar *Rovral Aqua Flo*; ziedēšanai sasniedzot 50%, smidzina *Signum d.g.* Ja nepieciešams veikt atkārtotu apstrādi, intervālam starp *Signum d.g.* smidzinājumiem jābūt 10–14 dienas, šo preparātu vēlams lietot pamīšus ar citu fungicīdu.

Ieteicamais ūdens patēriņš ir 400–1000 l/ha, preparāta deva 1,0 l/ha. Maksimālais apstrāžu skaits sezonā zemenēm – divas reizes. Nogaidīšanas laiks: zemenēm – 14 dienas pirms ražas novākšanas.

☑Pavisam īsi par zemenēs izplatītajām vīrusu slimībām

Vīrusi ir ļoti sīki slimību izraisītāji, kas spēj vairoties tikai dzīvā šūnā. Tos no slimajiem uz veselajiem augiem pārnēsā laputis un cikādes, kas sūc augu sulu. Vīrusu slimības ir viens no galvenajiem cēloņiem šķirņu izviršanai.

Bojājuma aina atkarībā no ārstētiem apstākļiem un šķirnes var mainīties, kā arī augs var būt inficēts vienlaikus ar vairākiem vīrusiem, iespējamās arī citas kombinācijas, kā redzamas atšķirības no veselīga auga. Vasarā, kad augs aug ātri, karstā un sausā laikā slimības pazīmes (hlorotiski plankumi, lapu plaknes formas un krāsrojuma izmaiņas) nav īpaši redzamas, taču agri pavasarī un rudenī tās izpaužas dažādi. Kopīgs ir arī tas, ka slimiem augiem ir zemas ražas, sīkas ogas, maz stīgu. Zemenāju cers var izskatīties plakani saplacināts un savērpts, tas sliktāk pārziemo vai arī ziemā iet bojā.

Latvijā ir plaši sastopamas šādas vīrusu slimības: – **zemenāju lapu malu virālā čokurošanās, zemenāju virālā lapu čokurošanās, zemenāju virālā zaļziedainība**, bet vēl var būt **zemenāju mozaika un vējslota**.

Slimie augi ir jāiznīcina, jo tieša ar vīrusiem slimo augu atveseļošana nav reāli veicama. Risinājums ir vīrusu brīvu stādu ieguve, ko veic laboratorijas apstākļos. No zemeņu auga augšanas konusa, kuru vīruss vēl nav skāris, paņem auga šūnas, ievieto sterilā barotnē un trīs mēnešu laikā izaudzē no vīrusiem brīvus mātesaugus, kurus izmanto tālākai stādu ieguvei.

Ražojošos stādījumos parasti ir sastopami vīrusi, tāpēc ir rūpīgi jāizvēlas stādāmais materiāls.

Atsevišķi jāpiemin **pavasara dzeltēšana**, kas ir iedzimstoša nosacīta mutācija. Tā līdz ar veģetācijas perioda sākumu parādās uz jaunajām, plaukstošajām lapām baltu, dzeltenu vai gaiši zaļu plankumu veidā. Bojātajām lapām attīstoties, arī pamatkrāsa mainās no zaļas uz dzeltenu. Augi ir sīki, raža pazeminās vai ogu nav nemaz. Atsevišķos gadījumos augi iznīkst. Taču vasaras vidū zemenes veido normālas lapas un stīgas. Tomēr augi nav veseli – nākamajā pavasarī dzeltē gan paši augi, gan no tiem ņemtie stādi. Sevišķi stipri lapas dzeltē sausos pavasaros.

Slimība nevar pāriet no viena auga uz otru, bet tā izplatās ar stādāmo materiālu, tāpēc nedrīkst ņemt stādus no slimajiem augiem.

Ar pavasara dzeltēšanu slimos augus atveseļot nav iespējams, tie ir jānomaina.

☑Mazliet par zemeņu neparazitārajām slimībām

Šīs slimības visbiežāk saistās ar barības elementu trūkumu vai pārbagātību.

Slāpeklim ir noteicošā loma veģetatīvās masas veidošanā. Tam pietrūkstot, lapas dzeltē, vecāko augu lapas no malas krāsojas oranžsarkanīgas, pēc tam nobrūnē, visīgāk zaļo krāsu saglabā lapu dzīslas, augi atpaliek augšanā. Ja slāpekļa ir par daudz, augs ir tumši zaļš, veidojas pārāk liela veģetatīvā masa. Pazeminās produkcijas kvalitāte, kā arī slimībzturība un ziemcietība.

Fosfors paātrina augšanas procesus, jo veicina augu barošanos, nodrošina labāku ogu uzglabāšanos. Liekais fosfors saistās augsnē grūti šķīstošu savienojumu veidā, tāpēc fosfora pārbagātību parasti nenovēro, bet, tam pietrūkstot, lapas kļūst tumši zaļas ar zilganu nokrāsu, tad tās noliecas uz leju, lapu malas iekrāsojas bronzas krāsā, lapu apakšpuses kļūst violetas.

Kālijs piedalās cukuru veidošanā, tas uzlabo ogu kvalitāti, nostiprina augus pret sausumu un salu, veicina lielāku slimībzturību. Trūkstot kālijam, lapu malas kļūst sarkanbrūnas. Lapām atmirstot, tās nobrūnē un sakalst. Lapu apakšpuses ir sārtas, iespējami nekrotiski plankumi.

Kalcijs veicina sakņu augšanu, regulē ūdens patēriņu, pastiprina vielmaiņu. Kalcija trūkuma gadījumā jaunās lapas deformējas, pārbagātības gadījumā (ja nesen ir kalķota augsne) lapas priekšlaicīgi noveco, kļūst bāli zaļas, pat dzeltenīgas, bet lapu dzīslas paliek zaļas. Parādās hloroze.

Magnijs aktivizē fermentu darbību, veicina barības šķīdumu līdzsvarotību. Trūkstot magnijam, uz lapām veidojas purpursārti plankumi, kas saplūst kopā, bet pārējā lapas daļa ir dzeltena, dzīslas zaļas. Atkrāsošanās notiek no lapas centra uz malām.

Mikroelementu trūkuma vai pārbagātības, tāpat kā dažādu citu ķīmikāliju (herbicīdu vai citu augu aizsardzības līdzekļu, arī dūmgāzu, skābo lietu) izraisīto bojājumu gadījumā zemenēm var parādīties dažādi hlorotiski plankumi vai lapu deformēšanās un višana.

Tās ir acīm redzamas pazīmes, kas liecina, ka kaut kas nav kārtībā ar zemeņu augšanu. To iespaido arī meteoroloģiskie apstākļi, nepareiza kopšana un citi nelabvēlīgi faktori.

Pēc ziemošanas perioda beigām zemeņu stādījuma var redzēt, ko augi ziemā ir pārcietuši, un tas var izpausties visdažādākajā veidā.

Pavasaros var nosalt ziedi (melni ziedu vidi), paši ziedneši (ir melni, ogu nebūs), apsalt lapas (izskatās kā apvāritas, čokurojas un atpaliek augšanā). Ja nav iespējams nodrošināt optimālu mitruma daudzumu – lapas vīst, ziedi neapaugļojas, saknes atmirst. Ja mitruma ir par daudz, tad augi attīstās vāji vai veido pārmērīgu zaļo masu, vienlaikus paliekot vārgāki.

Iepriekš rakstījām par zemenēm kaitīgiem organismiem un to ierobežošanas iespējām. Līdzīgu informāciju, papildinātu ar attēliem, var iegūt arī citos drukātajos izdevumos un internetā. Taču audzētājam galvenais ir sekot līdzi savam zemeņu stādījumam, kas arī būs vislabākā profilakse, jo par zemeņu veselību vislabāk liecina augu izskats. Tiklīdz tiek pamanītas kādas vizuālās izmaiņas no nosacītās normas, ir jācenšas saprast, kas ar zemenēm notiek un ko var darīt lietas labā. Reizēm ir jāsamierinās un jāpadodas, atzīstot, ka ir pienācis laiks likvidēt zemeņu stādījumu, agrāk nekā bija plānots, vai jāpieņem kāds cits nepopulārs lēmums.

Zemeņu šķirnēm ir veltīti daudzi atšķirīgi apraksti, jo zemenes katros augšanas apstākļos var parādīt savādākas īpašības, un audzētājam ir jāmeklē savai audzēšanas tehnoloģijai piemērotākās šķirnes.

Par pārējiem ar zemeņu audzēšanu saistītiem jautājumiem interesējieties pie speciālistiem un sekmīgiem zemeņu audzētājiem. **LL**

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas
vecākais speciālists dārzkopībā **Imants Missa**

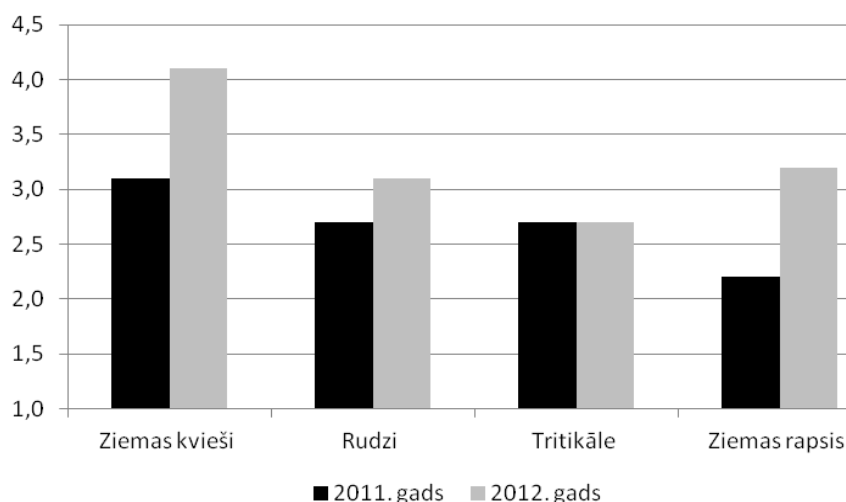
Ražas prognozēšanas rezultāti augustā

Augustā Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra speciālisti veica kārtējo vasaras kviešu, miežu, auzu, vasaras rapša un griķu sējumu apsekošanu un ražas prognožu sagatavošanu. Tika veikta arī lauksaimnieku un *lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību aptauja par iekultajām ziemas kviešu, rudzu, tritikāles un ziemas rapša ražām.*

Vasarāju raža pēc pašreizējām prognozēm gaidāma līdzvērtīga iepriekšējo gadu līmenim. Vienīgi vasaras rapsim šogad vidējais ražas līmenis paredzams zemāks, jo lielā daļā lauku masveida bojājumus radīja krustziežu spīdulis, līdz ar to vidējā raža valstī tiek prognozēta tikai ap 1,3 tonnām no hektāra.

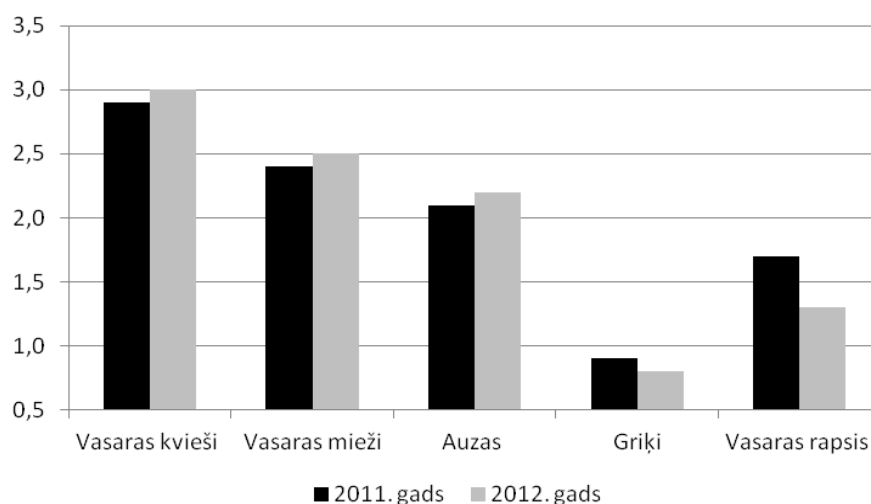
Prognozēto vasarāju ražu salīdzinājums pa gadiem, t ha⁻¹

Lauksaimnieku un kooperatīvu veiktajā aptaujā noskaidrojās, ka jūlijā izteiktās prognozes par augstu ziemāju labību un ziemas rapša ražu līmeni ir apstiprinājušās. Vislielākais ražības pieaugums, salīdzinot ar pagājušo gadu, ir ziemas kviešiem un ziemas rapsim – plus 1 t ha⁻¹.

Visražīgākie ziemas rapša lauki bijuši Zemgalē un Kurzēmē, kur vidēji iegūts aptuveni 4 t ha⁻¹. Kopumā valstī prognozējam vidējo ziemas rapša ražību 3,2 t ha⁻¹, kas ir augstākā raža pēdējo sešu gadu laikā. Kā ierasts vislielākās ziemas kviešu ražas iegūtas Zemgalē. Vidējā ziemas kviešu raža valstī tiek prognozēta 4,1 t ha⁻¹, lielākā pēdējo divu gadu laikā. Ziemas kviešu kvalitāte ir nedaudz zemāka kā prognozēts, tomēr kopumā iegūti lielākoties augstvērtīgi pārtikas kvalitātes graudi. **LL**

Sagatavots LLKC Augkopības nodaļa

Ziemāju ražu salīdzinājums pa gadiem, t ha⁻¹

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2012. GADA OKTOBRĪ

Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2012. gada oktobrī

		Terminš	Septembris					Oktobris					Novembris		
			1	3	5	15	20	25	30	1	5	15		20	25
Platību maksājumi		Laika periods (līdz 15. septembrim), kad platībai jābūt vismaz 1 reizi nopļautai un zālei novāktai (saņemot VPM un apakšpasākumu Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos aktīvitātē <i>Vēlā plaušana</i> un Buferjoslu ierīkošana atbalstu)													
		Pēdējais datums, kad zālāju (ar k.k.710 un k.k. 720) platībām ir jābūt noganītām un applautām vai vismaz vienu reizi nopļautām, zālei novāktai vai sasmalcinātai un izkliedētai, saņemot VPM par platību, ko izmanto biškopībā nektāra vākšanai vai LIZ platība <i>Natura 2000</i> teritorijā.													
		Iesniegums PVTM par zidītajgovīm													
		Šķiedras līnu pirmapstrādes Ražošanas deklarācija													
		Kreditu fonds (Atbalsts izņēmumu radīšanai un attīstībai)													
Lauku attīstības programmas pasākumi		Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana *													
		Atbalsts bioloģiskās lauksaimniecības shēmā **													
Nacionālās subīdijas	Tirgus veicināšana	Atbalsts nacionālās pārtikas kvalitātes shēmā **													
	Tirgus veicināšana	Atbalsts aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, cilmes vietas nosaukumu vai garantētu tradicionālo īpatnību shēmā **													
	Tirgus veicināšana	Atbalsts apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu segšanai													
Grāmatvedība un nodokļi	Riska samazināšana														
	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācija un maksāšanas termiņš													
	Mikrouzņēmumu nodoklis	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats													
	Darījumu kvītis	Atskaite par darījumu kvīžu izlietojumu													
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš - PAŠNODARBINĀTAJĒM													
Grāmatvedība un nodokļi	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniedzis 500 latu													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī no 100.01 – 500 latiem													
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	Zīņas par darba ņēmējiem - par darbiniekiem, kuriem iepriekšējā mēnesī piešķirts vai beidzies atvaļinājums bez darba algas saglabāšanas***													

* Par projektu pieņemšanas noslēgumu tiks ziņots laikrakstā "Latvijas Vēstnesis"

** Lai saņemtu atbalstu par laikposmu no 2011. gada 1. septembra līdz 2012. gada 1. septembrim

*** Ziņas par darba ņēmējiem, kuri uzskatīti par darbiniekiem, kuriem mainījies vai zaudēts darba ņēmēja statuss, iesniedz triju darbdienu laikā pēc statusa maiņas vai zaudēšanas.

 Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti. Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Jauni noteikumi par gada ienākumu deklarāciju

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācija par 2012. gadu būs jāsaņem, izmantojot veidlapas, kas apstiprinātas ar MK 21.08.2012. noteikumiem Nr. 568 „Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācijām un to aizpildīšanas kārtību”.

Noteikumi stāties spēkā ar 2013. gada 1. janvāri. Tie nosaka:

- gada ienākumu deklarācijas un tās pielikumu veidlapu paraugus (noteikumu 1. pielikums) un to aizpildīšanas kārtību;
- iedzīvotāju ienākuma nodokļa avansa maksājumu aprēķina veidlapas paraugu (noteikumu 2. pielikums) un tās aizpildīšanas kārtību;
- deklarācijas par ienākumu no kapitāla pieauguma veidlapu paraugus (noteikumu 3. pielikums) un to aizpildīšanas kārtību;
- deklarācijā norādāmās informācijas apjomu, kas nodokļa maksātājam ir pieejama valsts informācijas sistēmās, aizpildot deklarāciju Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmā;
- kārtību, kādā nodokļa maksātājs saņem no Valsts ieņēmumu dienesta deklarācijas aizpildīšanai nepieciešamo valsts informācijas sistēmās esošo informāciju.

Gada ienākumu deklarācijas veidlapa tāpat kā iepriekš ietvers šādus pielikumus:

- taksācijas gadā Latvijas Republikā gūtie ienākumi – D1;
- taksācijas gadā gūtie ienākumi, kuriem tiek piemērota samazināta nodokļa likme – D1¹;
- fiziskās personas (rezidenta) ārvalstīs gūtie ienākumi – D2;
- fiziskās personas (jūrnieka), kas ir nodarbināta (darba attiecībās) uz starptautiskos pārvadājumos izmantojama kuģa, ārvalstīs gūtie ienākumi – D2¹;

- ienākumi no saimnieciskās darbības – D3;
- ienākumi no saimnieciskās darbības, ja nodokļa maksātājs kārtu grāmatvedību divkāršā ieraksta sistēmā – D3¹;
- attaisnotie izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem – D4;
- saimnieciskās darbības ienākumu deklarācija nodokļa maksātājam, kas maksā fiksēto ienākuma nodokli – D5.

Deklarācijas veidlapas būtiski neatšķiras no iepriekšējām, lielākās izmaiņas ir pielikumā D3, kurā lauksaimniekiem būs atsevišķi jānorāda:

- ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas;
- ieņēmumi no iekšējo ūdeņu zivsaimniecības;
- ieņēmumi no lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas;
- ieņēmumi no atbalsta lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

Deklarācijā par ienākumu no kapitāla pieauguma ietilpst:

- pārskata perioda deklarācija par ienākumu no kapitāla pieauguma – deklarācija DK;
- deklarācijas DK pielikums "Informācija par darījumiem, kas uzsākti, bet nav pabeigti vienā taksācijas gadā";
- gada kapitāla pieauguma ienākuma precizēšanas deklarācija – deklarācija GD. **LL**

Sagatavoja LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja **Linda Puriņa**

SIA "LATVIJAS LAUKU KONSULTĀCIJU UN IZGLĪTĪBAS CENTRS" PIEDĀVĀ

Demonstrējumu semināri septembrī un

Tēma	Saimniecība	Laiks	Papildinformācija
Šarole šķirnes zidēteļu piebarošanas efektivitāte	z/s Valti Skrundas novads Skrundas pagasts	28.09.2012.	Tālr. 29453255 I.Muižniece
Jaundzimušo teļu audzēšanas metožu salīdzinājums	SIA Kļavas V Daugavpils novads Liksnas pagasts	17.10.2012. plkst. 11.00	Tālr. 28616622 I.Spūle, 29551000 V.Kalāns

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa" Jūsu e-pasta kastītē!

Lai pieteiktos izdevuma elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: **lauku.lapa@llkc.lv**. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa".

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, Uzvārds; Iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; E-pasta adresi, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

SAGATAVOTS

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220

Izdevumā:

Foto: A. Briedis, S. Pāvila; Zīmējumi: N. Grickus